

Plan för Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning 2022–2025

Kemikalieinspektionen arbetar med att minska risken för att människor och miljö skadas av kemikalier. Vi är en statlig myndighet som kontrollerar att företag följer reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och kemikalier i varor. Vi prövar ansökningar om tillstånd för att sälja och använda bekämpningsmedel. För att främja god hälsa och bättre miljö utvecklar vi lagstiftning och andra styrmedel i Sverige, inom EU och internationellt.

Kemikalieinspektionen.

Artikelnummer: 511 496

Förord

Kemikalieinspektionen ger vägledning till dem som arbetar med kemikalietillsyn i kommuner och länsstyrelser. Vi vägleder främst i frågor som rör kemiska produkter och varor som släpps ut på marknaden. Enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) ska Kemikalieinspektionen upprätta en tvåårig plan för sin tillsynsvägledning. För att underlätta samverkan kring bland annat tillsynsvägledande aktiviteter tas planen fram i en gemensam, övergripande process tillsammans med de andra centrala miljöbalksmyndigheterna i Tillsynsrådet.

Den föregående planen för tillsynsvägledning gällde för 2022–2024 och omfattade tre år. För att uppfylla den nya bestämmelsen i miljötillsynsförordningen om att planen från och med 2023 ska vara tvåårig, förlängs den som en övergångslösning med ett år. Den här planen visar alltså de vägledningsinsatser som Kemikalieinspektionen avser att genomföra under åren 2022–2025.

Projektgruppen som tagit fram Kemikalieinspektionens plan består av Björn Jonsson, Amanda Rosen och Johanna Stigwall.

Vi tackar alla som har lämnat synpunkter och önskemål under arbetet med denna plan.

Kemikalieinspektionen
Magnus Danielsson
Avdelningschef Tillsyn och statistik

Hör gärna av er till Kemikalieinspektionen om ni har synpunkter, förslag, idéer etc. som rör Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning.

Kontaktperson:
Björn Jonsson
Avdelningen Tillsyn och statistik
08-519 41 169
bjorn.jonsson@kemi.se

Innehåll

Sammanfattning	4
Summary	5
1 Bakgrund	6
1.1 Syftet med planen.....	6
1.2 Uppdatering och uppföljning av planen	6
2 Prioriterad tillsynsvägledning för 2022–2025	7
2.1 Våra prioriterade insatser för 2022–2025	7
3 Samordning med andra myndigheter.....	10
3.1 Syftet med samordningen	10
3.2 En gemensam planeringsprocess	10
3.3 Planerade nationella tillsynsprojekt/kampanjer.....	11
3.4 Övrig planerad samverkan	11
4 Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning	12
4.1 Nationella samverkansprojekt	13
4.2 Seminarier	15
4.3 ”Råd för tillsyn”	16
4.4 Nyhetsbrev	17
4.5 Tillsynswebben	17
4.6 Utbildningar och föreläsningar	17
5 Uppföljning och utvärdering	18
5.1 Uppföljning och utvärdering av tillsyn enligt miljöbalken	18
5.2 Utvärdering av Kemikalieinspektionens vägledning	19

Sammanfattning

För att bidra till en operativ kemikalietillsyn som är rättssäker, likvärdig och effektiv på både lokal och regional nivå tar Kemikalieinspektionen fram en plan för tillsynsvägledning. Planen ska från och med 2023 omfatta två år (förut var det tre år), enligt miljötillsynsförordningen. Den ska även uppdateras årligen. Planen ska tydliggöra vilken tillsynsvägledning Kemikalieinspektionen kommer att bedriva inom den period som planen omfattar och ska underlätta för kommuner, länsstyrelser och andra centrala myndigheter i deras planering.

De aktiviteter som finns med i planen har valts med utgångspunkt i de åtgärder och aktiviteter som finns med i den nationella strategin för miljöbalkstillsynen samt Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan. Hänsyn tas även till de behov som kommunerna och länsstyrelserna har uttryckt samt de behov som Kemikalieinspektionen ser inom de närmaste åren.

Det finns stora fördelar med att samverka med andra myndigheter med angränsande ansvarsområden i tillsynsvägledningen. Den gemensamma processen, för att ta fram de respektive myndigheternas tillsynsvägledningsplaner, har skapat förutsättningar för detta.

De större vägledningsinsatser som genomförs är de nationella samverkansprojekt som genomförs tillsammans med kommuner. En annan viktig del i myndighetens vägledning är de seminarier vi håller, både fysiska och digitala, om olika tillsynsområden. Vi prioriterar även vårt arbete med att ta fram konkret och tydligt vägledningsmaterial som publiceras på vår tillsynswebb för inspektörer.

Summary

In order to contribute to an operational enforcement of chemicals legislation that is legally secure, equal and effective at both local and regional level the Swedish Chemicals Agency presents a plan for enforcement guidance activities. The plan is on a two-year basis (earlier three years) and is updated annually. The plan describes which guidance activities the Swedish Chemicals Agency will perform within the period and is supposed to facilitate for municipalities, regional authorities and other central authorities in their planning.

The activities included in the plan are selected based on the measures and activities that are included in the national strategy for enforcement of the Environmental Code and the Swedish Control Plan for the Food Chain. The needs that the municipalities and regional authorities have expressed and the needs that the Swedish Chemicals Agency sees within the next few years are also considered.

There are great benefits in interacting with other authorities with adjoining areas of responsibility concerning the guidance. A joint planning process to develop the respective authorities' plans has created good conditions.

Major guidance efforts are the national collaborative projects carried out together with municipalities. Another important part of the Agency's guidance are the seminars on various regulatory areas that we arrange both physically and digitally. We also prioritize our efforts to present concrete and clear guidance material on our guidance webpage.

1 Bakgrund

Enligt miljötillsynsförordningen (SFS 2011:13) ska den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken från och med 2023 omfatta fyra år och planerna för tillsynsvägledning ska omfatta två år. Innehållet i planen för tillsynsvägledning ska ta hänsyn till den nationella strategin och processerna kommer att synkas så långt det är möjligt. Till exempel kommer vi att utgå från samma omvärldsbevakning och lägesbild.

Vart fjärde år kommer vi att göra en större omvärldsbevakning och analys av behov av tillsynsvägledning som ligger till grund för de två planer för tillsynsvägledning som ryms inom en fyraårig strategiperiod. Övriga år görs en enklare omvärldsbevakning samt en översyn av befintliga underlag och innehållet i planerna.

För att uppfylla kravet i miljötillsynsförordningen förlängdes den nationella strategin med ett år och omfattade även år 2025. På samma sätt adderades ett år i plan för tillsynsvägledning så att den omfattar 2024–2025 och hamnar i fas med den nationella strategin. Planen hamnar även i fas med den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan, som berör kontroller av växtskyddsmedelslagstiftningen.

1.1 Syftet med planen

Planen tillsammans med de årliga uppdateringarna ska tydliggöra för kommuner och länsstyrelser vilken tillsynsvägledning Kemikalieinspektionen kommer att erbjuda under perioden och på vilket sätt den ska ges.

1.2 Uppdatering och uppföljning av planen

Kemikalieinspektionen gör en årlig översyn av planen och reviderar vid behov. Omvärldsfaktorer, som till exempel ändrad lagstiftning eller uttalade prioriteringar från regeringen, kan påverka vår prioritering av framtida tillsynsvägledning. I samband med den årliga revideringen genomförs en uppföljning av föregående års tillsynsvägledningsinsatser.

Tillsynsvägledande myndigheter ska aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägledning. Enligt miljötillsynsförordningen ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Statens jordbruksverk och Folkhälsomyndigheten ha planer för tillsynsvägledning. Inom Tillsynsrådet har därför en gemensam, övergripande process utvecklats för hur myndigheterna ska samverka vid framtagandet av planerna.

Den gemensamma processen innebär att de centrala myndigheterna följer en överenskommen metod då planerna tas fram. Då en ny plan tas fram är processen mer omfattande än vid ett år då planen uppdateras. För planen 2025 har vi utgått från den process som finns för ett uppdateringsår.

2 Prioriterad tillsynsvägledning för 2022–2025

2.1 Våra prioriterade insatser för 2022–2025

Tabell 1. Kemikalieinspektionens genomförda och planerade tillsynsvägledningsaktiviteter.

Tillsynsvägledningsaktivitet	2022	2023	2024	2025	Kommentar
Nationella samverkansprojekt					Kemikalieinspektionen leder projektet
Tillsyn av kemiska produkter i detaljhandeln. Projektet är avslutat.	-	X (vår)	-		
Tillsyn av varor i detaljhandeln Inriktningen blir kontroll av mindre butiker och företag som säljer varor och som inte ingår i en kedja. Fokus på farliga ämnen och informationsplikten för ämnen på kandidatförteckningen, framför allt i elektronik och smycken.	-	-	X (vår)		61 kommuner och kommunförbund har deltagit. Kemikalieinspektionen sammanställer resultatet under hösten 2024, projektrapport kommer att publiceras på Kemikalieinspektionens hemsida i början av december.
Tillsyn av bekämpningsmedel hos återförsäljare Projektet kommer fokusera på att kontrollera att biocidprodukter som säljs är godkända.				X (höst)	Operativ fas beräknas starta i september 2025.
Myndighetsövergripande samverkansprojekt					Kemikalieinspektionen deltar men är inte den drivande myndigheten.
	-	-	-	-	För närvarande planeras inga sådana projekt.
Seminarier					
Grundutbildning: Tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln Seminariet är en tvådagars utbildning om tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln som ger en bra kunskapsbas på grundnivå.	-	X	X	X	Ett seminariefälle per år kommer att erbjudas dem som inte tidigare har gått utbildningen.

Fördjupning: Bekämpningsmedelstillsyn Ett informationsseminarium om hur tillsynen ska bedrivas utifrån EU:s kontrollförordning 2017/625, i samverkan med Statens jordbruksverk.	X	X	X	X	Målgruppen är inspektörer som jobbar med tillsyn av växtskyddsmedel. Seminariet hålls i september/oktober varje år
Fördjupning: Tillsyn av kemiska produkter Ett fördjupningsseminarium om märkning och förpackningsregler för kemiska produkter i detaljhandeln.	-	-	X	-	Inställt för år 2024. I stället genomfördes gemensamma webinarium tillsammans med Naturvårdsverket. <ul style="list-style-type: none"> Reach hos nedströmsanvändare Vägledning om tillsyn av fluorerade växthusgaser. Vägledning om när avfall upphör att vara avfall.
Fördjupning: Årlig rapportering av utförd tillsyn gällande bekämpningsmedel Ett webinarium med syfte att hjälpa kommunerna med den rapportering som Kemikalieinspektionen begär in varje år gällande utförd tillsyn med avseende på växtskyddsmedels- respektive biocidlagstiftningen.	X	X	X	X	Webbinariet hålls 2025 i januari, inför att rapporteringen ska lämnas in.
Utbildningar och föreläsningar					
Kommuninspektörer och handläggare på länsstyrelser Uppdragsföreläsningar inom Kemikalieinspektionens tillsynsvägledningsområde. Hålls vid förfrågan, utifrån våra resurser och behovet av vägledning.	-	X	X	X	
Övrigt Stöd till tillsynssamverkan mellan kommuner. Stödet kan bestå i att Kemikalieinspektionen lämnar synpunkter på projektriktning och skriftligt material med mera.	X	X	X	X	
Övrig tillsynsvägledning					
Skriftligt vägledningsmaterial ("Råd för tillsyn") Skriftligt vägledningsmaterial inom följande områden finns publicerat på Kemikalieinspektionens tillsynsvägledningsnätverk, så kallade Tillsynswebben: <ul style="list-style-type: none"> Tillsyn av informationsplikten för varor 	X	X	X	X	Befintligt material uppdateras löpande. Nytt material tas fram vartefter behov identifieras.

<ul style="list-style-type: none"> • Tillsyn av smycken • Tillsyn av elektriska produkter • Tillsyn av behandlade varor • Tillsyn av växtskyddsmedel hos återförsäljare • Tillsyn av biocidprodukter hos återförsäljare • Detaljhandelstillsyn – Kemiska produkter. 					
Nyhetsbrev Nyhetsbrevet "Tillsynsvägledning från Kemi" ges ut varje kvartal. När det finns viktig information som behöver komma ut snabbt ger vi ut extranummer.	X	X	X	X	
Fråga Kemikalieinspektionen – myndighetens upplysningstjänst I verktyget Fråga Kemikalieinspektionen på vår webbplats har inspektörer en egen ingång där de enkelt kan ställa tillsynsfrågor till Kemikalieinspektionen.	X	X	X	X	Ett skriftligt svar kommer inom 5 arbetsdagar
Tillsynswebben för inspektörer – nås från www.kemi.se (Kontroll och tillsyn) Vår primära informationskanal för inspektörer. Här publicerar vi skriftligt vägledningsmaterial, vägledningsfilmer med mera. Här finns också information om våra seminarier och allt material som tas fram till våra samverkansprojekt.	X	X	X	X	
Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken (miljöbalksstrategin) Kemikalieinspektionen utvecklar sin tillsynsvägledning med avseende på e-handel med kemiska produkter, biocidprodukter och behandlade varor. Åtgärder kopplade till biocidförordningen: - Kemikalieinspektionen tydliggör tillsynsmyndigheternas ansvar samt, - Kemikalieinspektionen tar fram en metodik för enkel och utökad tillsyn.	-	-	-	X	Här tar vi upp de åtgärder som kvarstår att göra.

3 Samordning med andra myndigheter

Tillsynsvägläddande myndigheter ska aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägläddning. Enligt miljötillsynsförordningen ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Statens jordbruksverk och Folkhälsomyndigheten ha planer för tillsynsvägläddning. Av planerna ska det framgå hur myndigheterna tagit hänsyn till den nationella tillsynsstrategin. Inom Tillsynsrådet har en gemensam process utvecklats för hur myndigheterna ska samverka när de tar fram planerna och hur planerarna ska ta hänsyn till tillsynsstrategin.

Tillsynsrådet är ett samverkans- och samrådsorgan för myndigheter som arbetar med föreskrifter, tillsynsvägläddning och tillsyn enligt miljöbalken. Myndigheterna i Tillsynsrådet har gemensamt beskrivit vilka fem egenskaper som karaktäriserar god tillsynsvägläddning:

Planerad: Tillsynsvägläddningen bedrivs regelbundet och systematiskt med utgångspunkt från vad som är prioriterat på nationell och regional nivå.

Koordinerad: Tillsynsvägläddningen anpassas tidsmässigt mellan olika sakområden eftersom målgruppen kan vara densamma.

Tydlig: Den tillsynsvägläddande myndigheten visar tydligt hur den prioriterar sin tillsynsvägläddning och varför.

Kommunikativ: Tillsynsvägläddningen förmedlas på det sätt som bäst bidrar till att utveckla tillsynen.

Tillgänglig: Både skriftlig och muntlig tillsynsvägläddning går lätt för mottagaren att få tag på och förstå.

3.1 Syftet med samordningen

Syftet med samordningen är att myndigheternas planer för tillsynsvägläddning ska tas fram genom liknande arbetsformer, vilket bland annat ger möjlighet till samverkan kring tillsynsvägläddande aktiviteter. Ytterligare ett syfte är att samordna kommunikationsinsatser till gemensamma målgrupper och att tidsmässigt anpassa myndigheternas tillsynsvägläddning mellan olika sakområden.

3.2 En gemensam planeringsprocess

Den gemensamma processen innebär att de centrala myndigheterna följer en överenskommen metod när de tar fram sina respektive planer för tillsynsvägläddning. Följande steg finns beskrivna i den gemensamma processen:

1. Intern behovskartläggning och miljömålsanalys
2. Extern gemensam behovskartläggning
3. Intern analys och prioritering
4. Samordning av planerade aktiviteter
5. Beslut och återkoppling

Planen för år 2024–2025 bygger till största del på de underlag som togs fram i arbetet med planen för 2022–2024. Då bara ett år adderades till nuvarande plan har endast en enklare intern behovskartläggning med genomgång av befintliga underlag och omvärldsanalys genomförts.

För 2022–2025 års planer har processen också fått anpassas efter den nationella tillsynsstrategin. Den interna behovskartläggningen tog sin utgångspunkt i de lägesbilder och förslag på fokusområden som tagits fram inom arbetet med strategin. Den gemensamma externa behovskartläggningen genomfördes som ett öppet formulär på webben under samma period som strategins inspelsportal låg öppen. Syftet med formuläret var att kommuner och länsstyrelser kunde ge synpunkter på vilka tillsynsområden de ansåg vara mest prioriterade vad gäller tillsynsvägledning. Syftet var också att kartlägga i vilken form målgrupperna föredrar att få tillsynsvägledning. Vid den analys och prioritering som följde vägde fokusområden och preciseringar inom den nationella strategin tungt. De åtgärder inom strategin som innebär tillsynsvägledning plockades rakt in i planerna för tillsynsvägledning.

3.3 Planerade nationella tillsynsprojekt/kampanjer

Den gemensamma processen underlättar för de centrala myndigheterna att hitta tillsynsprojekt och tillsynskampanjer att samverka i. Den ger också förutsättningar för att anpassa resurskrävande projekt och kampanjer tidsmässigt, eftersom målgruppen kan vara densamma.

3.4 Övrig planerad samverkan

Det är viktigt att tillsynen som bedrivs i Sverige, av Kemikalieinspektionen och de regionala och lokala myndigheterna, är samordnad vad gäller bedömningar och regeltolkningar. Det är också viktigt att vi har samsyn med andra EU-länders tillsynsmyndigheter eftersom vi i stora delar har ett gemensamt regelverk inom kemikalieområdet, samt eftersom våra tillsynsobjekt ofta agerar utanför Sveriges gränser. Kemikalieinspektionen genomför tillsynsprojekt tillsammans med våra nordiska grannländer samt deltar i EU-gemensamma tillsynsprojekt. Erfarenheterna från dessa projekt bidrar till utvecklingen av vår tillsynsvägledning.

Kemikalieinspektionen medverkar i Tillsynsrådet och dess arbetsgrupper. Förutom att vi samverkar med övriga centrala myndigheter när vi tar fram planer för tillsynsvägledning samverkar vi också i arbetet med att ta fram en strategi för miljöbalkstillsynen samt i den nationella uppföljningen av miljöbalkstillsynen.

Vi samverkar även med Livsmedelsverket och Jordbruksverket gällande Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan där arbetet med att ta fram operativa mål för perioden 2026-2029 påbörjas under hösten 2024.

4 Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning

Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning innebär till exempel att ge stöd och råd inom vårt vägledningsområde. Vidare innefattar det också att följa upp, utvärdera och samordna den operativa tillsyn som bedrivs av kommuner och länsstyrelser.

Kemikalieinspektionen vägleder i tillsynsfrågor som rör utsättande av kemiska produkter och varor på marknaden. Det kan handla om hur man bedömer om märkningen på förpackningen till en kemisk produkt är rätt utformad, om reglerna om barnskyddande förslutning eller kännbar varningsmärkning följs, om säkerhetsdatablad uppfyller reglerna eller om en produkt bör betraktas som ett bekämpningsmedel och om den då är godkänd. När det gäller varor kan vägledningen handla om vilka regelverk som en viss varutyp (t.ex. elektronik) omfattas av och vilka ämnen som är reglerade i den varutypen. De allra flesta regler som tillsynsvägledningen omfattar är EU-förordningar som är direktverkande i Sverige eller regler som härstammar från EG-direktiv och har införlivats i svensk lagstiftning. Det finns få regler på Kemikalieinspektionens område som enbart gäller i Sverige.

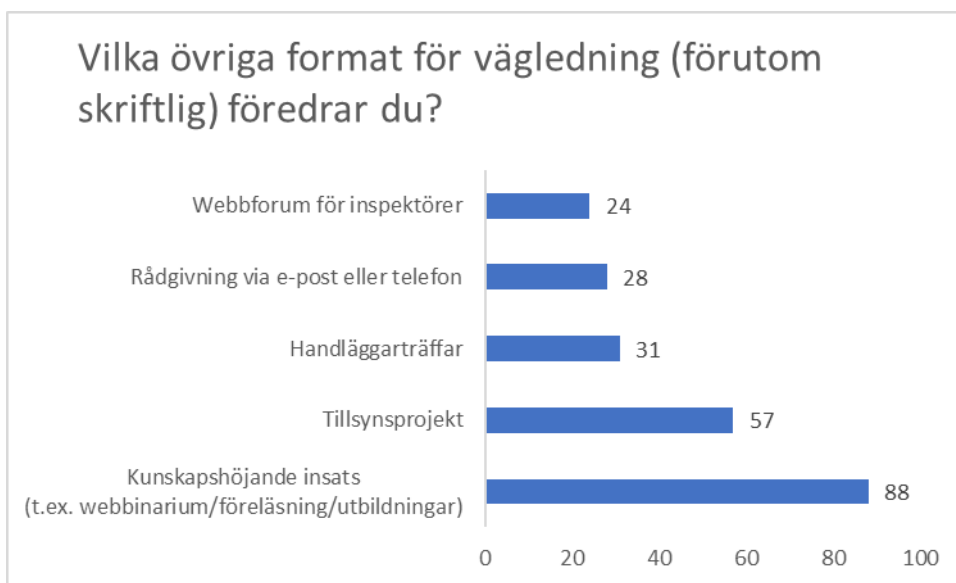
Kemikalieinspektionen ger skriftlig vägledning bland annat via vår webbplats www.kemi.se. På webbplatsen finns den så kallade Tillsynswebben där inspektörer kan logga in och ta del av vägledningsmaterial som är riktat särskilt till dem. Vi ger också vägledning och information till kommuninspektörer och handläggare på länsstyrelserna via vårt nyhetsbrev ”Tillsynsvägledning från Kemi”. Mer specifik vägledning i enskilda fall får inspektörer på kommunal och regional nivå via den del av vårt frågeverktyg som är riktat till inspektörer. Muntlig vägledning ger vi exempelvis vid utbildningar och seminarier. Vi får även telefonsamtal från inspektörer där man önskar vägledning i konkreta fall, ett önskemål som vi ser som viktigt att tillgodose.

Kemikalieinspektionen genomför också olika föreläsningar som en del av vår vägledning. Det är bland annat föreläsningar i samband med uppstart av tillsynskampanjer som olika Miljösamverkan Sverige håller. För

Kemikalieinspektionen är det viktigt att kunna vara flexibel och erbjuda stöd och vägledning som efterfrågas även sådan vi själva inte har initierat.

Vår tillsynsvägledning ska leda till samsyn av kemikaliekontrollen så att tillsynen sker effektivt och likvärdigt runt om i landet. En viktig del i arbetet för att få samsyn i tillsynen är våra nationella samverkansprojekt, men också de seminarier som vi själva anordnar eller när vi stöttar regionala projekt. Under dessa aktiviteter diskuteras bland annat vilka tolkningar och bedömningar som behöver göras samt vilka krav som bör ställas vid olika typer av tillsyn.

Kemikalieinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Havs- och Vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Naturvårdsverket ställde under våren 2021 frågor om tillsynsvägledningen i ett öppet frågeformulär på webben som alla som arbetar med tillsyn på kommuner och länsstyrelser var välkomna att besvara. Formuläret publicerades i samband med att Naturvårdsverket samlade in synpunkter kring arbetet med den nationella strategin. En av frågorna gällde i vilken form man helst vill ha tillsynsvägledning. Resultatet visar, precis som vid tidigare undersökningar, att det finns ett stort intresse för kunskapshöjande insatser som webinarier, föreläsningar och utbildningar. Nationella samverkansprojekt är också en uppskattad form av vägledning. (Se figur 1.)

Figur 1. Utdrag ur resultatet av ett öppet frågeformulär som besvarades av medarbetare på kommuner och länsstyrelser våren 2021. Staplarna representerar antalet svar per alternativ.

4.1 Nationella samverkansprojekt

De nationella samverkansprojekt som hittills genomförts har haft stort genomslag med återverkningar ända upp i toppen på leverantörskedjan. Exempelvis har

kommunerna bedrivit tillsyn hos återförsäljare och detaljister och sett till att felaktiga produkter inte fortsätter att säljas i butikerna. Bristerna har återrapporterats till Kemikalieinspektionen som därefter inspekterat de ansvariga företagen högre upp i leverantörskedjan för att säkerställa att de inte släpper ut produkterna på marknaden i strid med regelverket.

Tillsynsvägledningen har under dessa nationella samverkansprojekt bestått av utbildning på upptaktsdagar alternativt via utbildningsfilmer. Där har vi beskrivit de regler som vi tycker är viktiga att kontrollera under projekten, hur detta kan gå till och vilka krav som ska ställas på företagen. Inför projekten tar Kemikalieinspektionen också fram olika tillsynshandledningar och checklistor och sammanställer vanliga frågor och svar på en särskild projektwebbsida på vår tillsynswebb. Detta gör vi för att underlätta för kommuninspektörerna. Vi ser att det ger goda förutsättningar för en rättssäker och effektiv tillsyn. Under de nationella samverkansprojekten svarar vi också löpande på frågor. En positiv sidoeffekt av den här typen av projekt är också att kommunerna ges tillfälle att utbyta erfarenheter och dra nytta av varandras kunskaper i kemikalietillsynen. Förutsättningarna i kommunerna ser väldigt olika ut och vi ser samverkansprojekten som viktiga för att underlätta för kommuner med små resurser att genomföra kemikalietillsyn.

Kemikalieinspektionen genomför normalt ett nationellt tillsynsprojekt i egen regi med ca 1½års mellanrum. Temat växlar mellan de tre tillsynsområdena kemiska produkter, varor och bekämpningsmedel.

4.1.1 Nationella samverkansprojekt under perioden 2022–2025

Tillsyn av kemiska produkter i detaljhandeln 2023

Samverkansprojektet handlade om tillsyn på barnskyddande förslutning. Projektet genomfördes under våren 2023. Projektrapporten finns på Kemikalieinspektionens webbplats, Tillsyn 5/24: Tillsyn av barnskyddande förslutning 2023 - Kemikalieinspektionen.

Tillsyn av varor i detaljhandeln 2024

Under våren 2024 startade Kemikalieinspektionen upp ett nationellt samverkansprojekt med fokus på varor i detaljhandeln. Temat för projektet är kontroll av mindre butiker och företag som säljer varor och som inte ingår i en kedja. I projektet arbetar kommunerna med kontroll av farliga ämnen i varor och av informationsplikten för ämnen på kandidatförteckningen. Fokus ligger på de typer av varor där vi oftast hittar brister, såsom elektronik och smycken. Totalt deltar 61 kommuner och kommunförbund i projektet som tillsammans med

Kemikalieinspektionen kontrollerat drygt 600 varor. Kemikalieinspektionen kommer att sammanställa resultaten från inspektionerna och kontaktar de företag som under projektets gång visat sig falla under Kemikalieinspektionens tillsynsansvar. Projekt rapport kommer att publiceras på Kemikalieinspektionens webbplats i början av december.

Tillsyn av bekämpningsmedel hos återförsäljare 2025

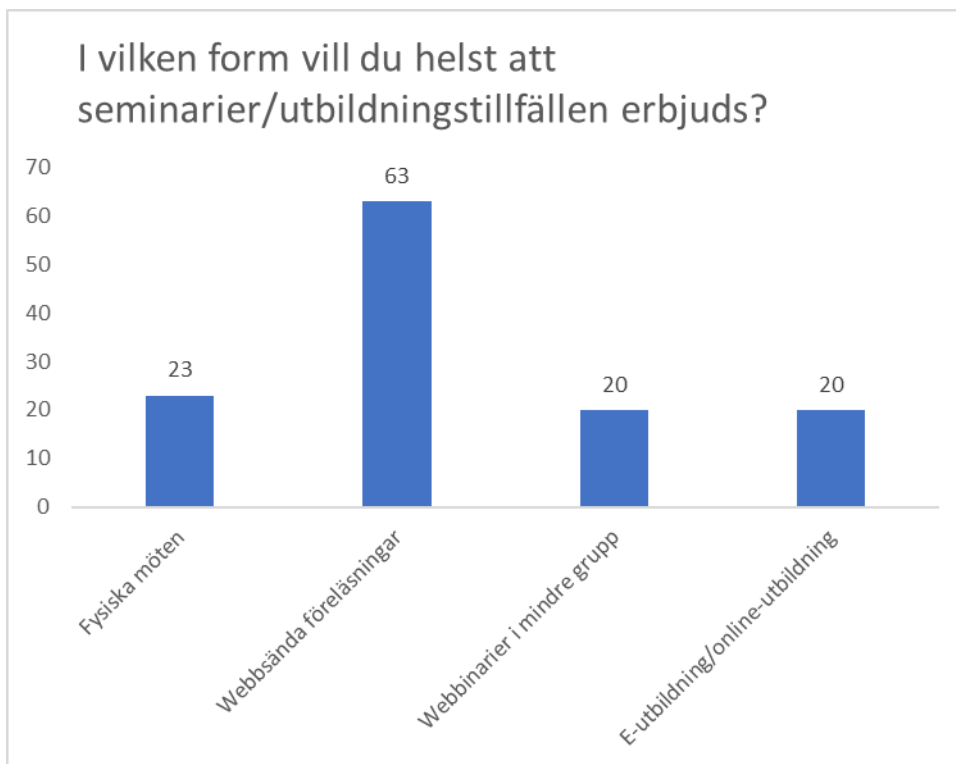
Kemikalieinspektionen planerar att leda ett nationellt samverkansprojekt om bekämpningsmedel under hösten 2025. Projektet kommer att fokusera på att kontrollera att biocidprodukter som säljs är godkända. Operativ fas beräknas starta i september 2025.

4.2 Seminarier

Sedan 2014 har Kemikalieinspektionen bedrivit utbildningar för yrkesverksamma inspektörer på kommuner och länsstyrelser i form av återkommande seminarier.

Seminarieriet ”Tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln” är en tvådagars grundutbildning som hittills har varit mycket uppskattad och vi planerar att även fortsättningsvis erbjuda minst ett utbildningstillfälle varje år för nya inspektörer och handläggare som arbetar med kemikalietillsyn.

En fråga i det formulär som vi publicerade våren 2021 handlade om formen för seminarier och utbildningar. Resultatet visar att många anser att webbsända föreläsningar fungerar bra, se figur 2. Det är en tydlig skillnad mot resultatet från en undersökning som vi genomförde 2018, då en majoritet föredrog fysiska möten. Vi tror att många vant sig vid att delta i webbsända evenemang under pandemin och ser fördelar med att fler kan delta utan att behöva resa långt. Vi ser över hur vi kan utveckla vår digitala vägledning.

Figur 2. Utdrag ur resultatet av ett öppet frågeformulär som besvarades av medarbetare på kommuner och länsstyrelser våren 2021. Staplarna representerar antalet svar per alternativ.

Förutom grundutbildningen har vi ordnat seminarietillfällen som fokuserat på olika tillsynsområden där man bedömt att det finns behov av vägledning – så kallade fördjupningsseminarier. Fördjupningsseminariet om tillsyn av kemiska produkter ställdes in för 2024. Resurserna gick i stället till att ha gemensamma webinarier med Naturvårdsverket.

4.3 ”Råd för tillsyn”

Kommuner och länsstyrelser ger ofta uttryck för att de vill ha konkret vägledning som de kan använda direkt i sin tillsyn. Våra nationella samverkansprojekt är av den karaktären, men eftersom det är Kemikalieinspektionen som initierar dem är det inte säkert att tidpunkten passar alla kommuner. För att tillgodose önskemålet om konkret vägledning, men även skapa en ökad frihet för myndigheterna att välja tidpunkt och inriktning på tillsynen, har Kemikalieinspektionen tagit fram ett antal dokument som finns tillgängliga på Tillsynswebben under namnet ”Råd för Tillsyn”. I dessa dokument ingår checklistor att använda vid inspektion, brevmallar, regellathund, vanliga frågor och svar samt Kemikalieinspektionens erfarenheter av vanligt förekommande brister mm. Vi har i tidigare undersökningar ställt frågor om dessa och fått bekräftat att de används av inspektörer i deras arbete.

4.4 Nyhetsbrev

För att kunna nå ut till vår målgrupp snabbt och direkt ger Kemikalieinspektionen ut ett nyhetsbrev, ”Tillsynsvägledning från Kemi” som skickas ut till alla kommuner och länsstyrelser. Nyhetsbrevet innehåller nyheter som rör tillsynen inom vårt vägledningsområde. Vi skickar ett nyhetsbrev varje kvartal men om det finns viktig information som vi behöver gå ut med däremellan skickar vi extra nyhetsbrev.

4.5 Tillsynswebben

På vår webbplats finns den så kallade Tillsynswebben där inspektörer kan logga in och ta del av vägledningsmaterial som är riktat särskilt till dem. Tillsynswebben ersätter det tidigare tillsynsvägledningsnätverket. Här finns vägledning i form av skriftligt material och filmer samt information om våra nationella samverkansprojekt, seminarier etc. Eftersom vår tillsynswebb kräver inloggning som enbart inspektörer och handläggare har tillgång till har vi där möjlighet att även föra resonemang kring exempelvis tolkning av regler. Under 2022 besöktes Tillsynswebben 1296 gånger, under 2023 4160 gånger och fram till september 2024 har vi haft drygt 3100 besök. Antal besök på Tillsynswebben ökar när vi har våra samverkansprojekt.

4.5.1 Tipsverktyg

Via vår webbplats kan man också lämna tips om företag eller produkter som har brister. En stor del av de tips som kommer in till myndigheten är från inspektörer i kommunerna. Varje inlämnat tips som inte är anonymt får, om så önskas, ett svar från oss om hur vi har bedömt tipset och om vi planerar att gå vidare med en åtgärd mot det ansvariga företaget. Vi ser dessa svar som en del av vår vägledning. Om tipset rör en brist som en annan myndighet har tillsynsansvar för informerar vi även om det och skickar det vidare till rätt myndighet.

4.5.2 Fråga Kemikalieinspektionen

På vår webbplats kan inspektörer ställa frågor via vårt frågeverktyg och vår rådgivningstjänst, Fråga Kemikalieinspektionen. De frågor som kommer in besvaras av en av Kemikalieinspektionens inspektörer. Frågeverktyget är framtaget för att underlätta för inspektörer och handläggare att ställa sina frågor.

4.6 Utbildningar och föreläsningar

Kemikalieinspektionen får ofta förfrågningar om att komma och föreläsa i olika sammanhang. I de fall målgruppen är kommuninspektörer och handläggare på

länsstyrelser ser vi det som en del av vår vägledning. Det rör sig bland annat om föreläsningar i samband med uppstart av regionala miljösamverkanskampanjer.

För Kemikalieinspektionen är det viktigt att kunna erbjuda stöd och vägledning när den efterfrågas. Vi försöker att vara så flexibla som möjligt och tillgodose de förfrågningar som kommer, särskilt i de fall då vi kan nå ut till många och utbildningsinsatsen är direkt kopplad till ett regionalt tillsynsprojekt.

5 Uppföljning och utvärdering

5.1 Uppföljning och utvärdering av tillsyn enligt miljöbalken

För att veta om tillsynen fungerar som det är tänkt behöver man följa upp och utvärdera den. Naturvårdsverket följer årligen upp kommuners och länsstyrelser miljöbalkstillsyn, i samråd med Folkhälsomyndigheten, Statens jordbruksverk, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna. Kommunerna och länsstyrelserna får bland annat redogöra för resurstillgång, eventuell samverkan och antal tillsynsobjekt inom olika tillsynsområden samt hur de har prioriterat tillsynsresurserna. De tillsynsvägledande myndigheterna följer också upp tillsynsmyndigheternas tillsyn inom olika fördjupningsområden som varierar från år till år. Dessa uppföljningar syftar till att ge en mer detaljerad bild av tillsynen inom specifika tillsynsområden.

Resultaten från uppföljningarna används av både tillsynsmyndigheter och centrala tillsynsvägledande myndigheter för att utveckla arbetet med tillsyn och vägledning.

5.1.1 Kemikalieinspektionens uppföljning av kommunernas tillsyn

Varje år begär och samlar Kemikalieinspektionen in uppgifter om vilken kemikalietillsyn som bedrivits i kommunerna föregående år. Detta sker inom ett antal olika regelområden och vi sammanställer uppgifterna årligen och rapporterar sedan med olika intervall vidare till EU-kommissionen. Förutom att insamlingen och sammanställningen av uppgifterna är ett krav som EU ställer på Sverige så använder vi uppgifterna för att själva få en bild av hur tillsynen ser ut i landet och på vilka områden det kan vara lämpligt med insatser från Kemikalieinspektionens sida.

Kommunerna ska i och med införandet av Marknadskontrollförordningen (EU) 2019/1020 årligen redovisa en utvärdering av sin marknadskontrollverksamhet till

den ansvariga marknadskontrollmyndigheten. För kemikalielagstiftningarna är det Kemikalieinspektionen som är ansvarig marknadskontrollmyndighet. Den första utvärderingen gällde den verksamhet som bedrevs under 2023 och ska rapporteras in senast 31 januari 2024. Kemikalieinspektionen har tagit fram en mall som stöd för utvärderingen av den marknadskontroll som ska redovisas till oss. Där efterfrågar vi bland annat vilka resurser kommunerna har för att bedriva marknadskontroll och om den utförda kontrollen motsvarar behoven i kommunen. Utifrån de behov som framkommer i kommunernas egenutvärdering kommer aktiviteter och vidareutvecklingar av tillsynsvägledningen tas fram.

5.2 Utvärdering av Kemikalieinspektionens vägledning

I samband med våra tillsynsvägledningsinsatser genomför vi systematiskt olika utvärderingar, för att fånga upp vår målgrupps uppfattning om det vi gör. Vi justerar löpande vår vägledning utifrån de omdömen vi får i samband med föreläsningar, seminarier, nationella samverkansprojekt och utifrån våra egna erfarenheter

Viktiga kanaler för oss när det gäller utvärdering av vår tillsynsvägledning är de frågor som vi får från kommuner och länsstyrelser. Om vi får många frågor inom ett regelområde kan det vara ett tecken på att vi bör vägleda ytterligare inom det området. Vi ser också att vi får in fler tips gällande brister inom ett regelområde efter att vi genomfört en vägledningsinsats och därmed ökat kunskapen inom det området.

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress

Löfströms Allé 5, 172 66 Sundbyberg
kemi@kemi.se

www.kemikalieinspektionen.se

KEMI
Kemikalieinspektionen